



OTAPAVEL

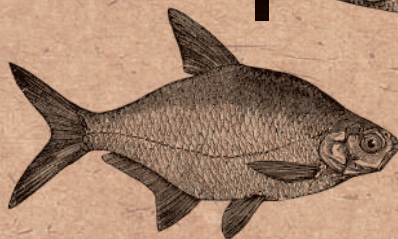


| puikiųjų
stirninų



mirtis |

| kaip
aš sutikau
žuvis |



OTA PAVEL

| puikiųjų
stirninų
mirtis |
| kaip
aš sutikau
žuvis |

Iš čekų kalbos vertė *Vytautas Dekšnys*

VILNIUS 2012

Brangiausi visoje Vidurio Europoje

Mano mamytė prieš karą be galo ilgėjosi Italijos. Ji ne taip labai troško išvysti Mikelandželo skulptūras ir Leonardo da Vinčio paveikslus: labiau už viską ji svajojo išsimaudyti šiltoje jūroje. Visa tai todėl, kad mamytė užaugo Držyne prie Kladno, kur buvo tik vargana tirštais žaliais varlių kurkulais apsitraukusi ančių kūdra, ir jai vaikystėje niekada neteko maudytis, taigi kiekvieną pavasarį ji kamantinėdavo tėvelį:

– Leušekai, gal šią vasarą važiuojam?

Mano tėvelis Leo dažniausiai atsakydavo, kad šiemet kaip tik trūksta pinigų, ir puldavo įrodinėti, kad, jo manymu, daug smagiau maudytis Berounkoje prie Kršivoklato. Juk mano tėvelis turėjo visai kitų rūpesčių. Labiausiai jam rūpėjo prekyba ir žvejyba. Abiem požiūriais buvo neįtikėtina gabus, bet pirmenybę teikė žuvims, todėl nuolat tekdavo nukentėti ir mūsų šeimai, ir švedų firmai *Electrolux*, kurioje dirbo šaldytuvais ir dulkių siurbliais prekiaujančiu komivojažieriumi. Dažnai imdavo ir pabėgdavo iš prekybinės komandiruotės, ir dažniausiai kas nors aptikdavo jį prie Berounkos kartu su geriausiu draugu keltininku Karelu Prošeku ešeriais gaudantį lydekas.

Jo meilę žuvims vainikavo sumanymas nupirkti visai šeimai karpių tvenkinį. Ne tik turėsime savo karpių, tvirtino

jis, bet dar ir uždirbsime iš jų gražaus pinigų. Mamytė buvo nusiteikusi skeptiškai ir įspėjo tėvelį nesiimti to, nes tai – ne jo sritis, bet pernelyg neprieštaravo, – nes tėvelis tokiais atvejais dažniausiai pratrūkdavo rékti, – tik galiausiai paklausė: o gal verčiau už tuos pinigus nuvažiuotume į Italiją? Tėvelis nieko neatsakė, tik nepritariamai ją nužvelgė, nes buvo įsitikinęs, kad nusimano apie prekybą geriau už mamytę ir visus jos krikščionis gimines kartu sudėjus. Šioje pažiūroje glūdėjo tūkstantmetė protėvių išmintis, be to, juk buvo akivaizdu, kad už tuos pinigus, kuriuos uždirbsime iš karpių, galėsime nuvažiuoti į Italiją nors ir su visa gimine. Turiu pasakyti, kad to mamytė labiausiai bijojo.

Taigi tėvelis suskato ieškoti tvenkinio. Žinoma, jo gili, jautri siela jau jį įsivaizdavo. Aplink tvenkinį svyravo gluosniai, šen bei ten geltonavo lūgnių žiedų taurės, o saulės spindulių nutviekstame vandenyje plaukiojo karpiai, didumo sulig veršiais. Tėvelis skrajote skrajojo, regėdamas šį vaizdinį, tarsi bitė paskui žiedadulkes. Nemažai išvažinėjo čekų krašto, bet taip ir neužtiko tokio parduodamo tvenkinio, kuris jam tiktų.

Galčiausiai Kročehlavuose jį aplankė pažįstamas ponas daktaras Vaclavykas – stambus, tvirtas ūsuotas vyras. Ponas daktaras pavadino tėvelį inspektoriumi, nes iš tiesų nežinia kodėl buvo taip vadinamas:

– Pone inspektoriau, gal norėtumėte pirkti mano žuvis?

Tėvelis net krūptelėjo:

– Kiek tai kainuotų, pone daktare?

Ponas daktaras atsakė:

– Dešimt tūkstančių. Atnešiu sąskaitą, kad žinotumėte,

kiek prieš keletą metų sumokėjau už karpių mailių. Žinoma, nuo to laiko jie gerokai paaugo. Pats įsitikinsite.

Tėvelis jį nuramino:

– Jumis aš tikiu, pone daktare.

Ponas daktaras negaišo laiko veltui:

– Važiuojam, parodysiu, kokie tie karpiai.

Jau pakeliui mano tėvelį aplankė nuojauta, kad tvenkinys bus kaip tik toks, kokio jam reikia. Neklystama nuojauta iš anksto jam pakuždėdavo, kur įmanoma parduoti šaldytuvą, kur siurbli, o kur bergždžia belstis ar skambinti. Jis iš tolo nujausdavo gerą sandorį ir dabar jau uodė trokštamąjį tvenkinį, o jame – pilvotus karpius.

Juodu sustojo prie užtvankos, ir ponas daktaras Vaclavykas paliko tėvelį gėrėtis vaizdu. Čia plytėjo nedidelis stačiakampio formos tvenkinys, pašaliais sumerkę šakas į ramų vandenį svyravo šviesiai žalsvi gluosniai, o vandens paviršiuje šen bei ten plūduriavo geltonžiedės lūgnės.

Tėvelis atsiduso, ir jo bičiulis ponas daktaras Vaclavykas iškilmingai pareiškė:

– O dabar – karpiai.

Išsitraukė iš kišenės bandelę, atlaužė pusę ir švystelėjo nuo užtvankos. Ponas daktaras neabejotinai šypsojosi, o tėvelis neatitraukė akių nuo bandelės. Netrukus vandens paviršius prasiskyrė, išniro didelis gelsvas kūnas, didžiuliai žabtai – tik pliaukšt! Bandelė pranyko, o tėvelis net sudejavo:

– Kaip Dievą myliu, jis tikriausiai kokių penkių kilogramų.

Ponas daktaras tvirtai pataisė:

– Šešių.

Viskas buvo nuspręsta. Tėvelis parlėkė namo pasiimti visų mūsų santaupų, o mamytei liko tik guostis, kad dabar turėsime tvenkinį ir savo karpį. Tvenkinys turėjo vieną trūkumą: buvo toli nuo Prahos.

Nuo tada tėvelio akys kartais netikėtai sušvisdavo, ir mamytė sakydavo, kad jo vaizduotė jau toje Kročehlavų karpynėje. Mamytė visada suprasdavo tėvelio silpnybes ir šįsyk pakentė nesibaigiančias šnekas apie tai, kaip sparčiai auga jo karpiai. Tėvelis trindamas rankas kartodavo mamytei:

– Herminka, gražaus pinigų iš jų bus, gražaus pinigų.

Neįsivaizdavau, kaip atrodo tas gražus pinigas, bet tikriausiai išties gražus ir didelis, nes tėvelis palaimingai šypsodavosi ir glostydavo mamytei ranką.

Artėjo ruduo, o su juo ir metas gaudyti mūsų karpus. Mūsų šeima, ypač tėvelis, rengėsi šiai dienai tarsi didelei šventei. Tėvelis pasiprašė savo firmoje *Electrolux* laisvadienio, ponas direktorius paklausė: „Vėl į žvejybą, juk važiuojate žvejoti, ar ne? Tai jus pražudys, pone inspektoriau“, o mamytė kaip tik šiai progai įsigijo madingą koverkoto apsiaustą. Jai teko pasikviesti savo svainius plačiapečius darbininkus Karelą Koprživą ir Karelą Hrůžą. Jiems buvo skirta svarbi užduotis: stovėti ant užtvankos ir saugoti, kad kas nors neišvogtų sugautų karpį. Abu atvažiavo prie tvenkinio su šeimomis. Mano tėvelis pasikvietė žvejoti aistringą žvejį poną Stehlyką iš Smychovo. Šis atvyko su aštuoniais nuo galvos iki kojų guma apsimuturiais vyrais. Ponas Stehlykas, senas, tvirtas ir patyręs žmogus, dievino tvarką. Tai, kas vyko ant šio idiliško gluosniais ir lūgnėmis apaugusio tvenkinio užtvankos, veikiau priminė karo žygį prieš



Ota Pavel (Ota Pavelas; tikroji pavardė Ota Popper, 1930–1973) — lietuvių skaitytojui dar nepažįstamas čekų rašytojas, kurio likimą ir kūrybą būtų galima lyginti su vieno garsiausių jo kraštiečių — Jaroslavo Hašeko. Tai nepaprastai talentingas pasakotojas ir rašytojas, šiuolaikinės čekų sporto žurnalistikos pradininkas. Gimęs Čekijos žydy (jo tėvas ir du broliai Antrojo pasaulinio karo metais buvo išvežti į koncentracijos stovyklą ir sugebėjo ten išgyventi) šeimoje, jis tapo vienu mėgstamiausių ir žymiausių čekų sporto žurnalistų. 1964 m. per Insbruko olimpinės žaidynes jis susirgo ūmia maniakine depresija, todėl jam teko nutraukti žurnalistų karjerą, tačiau liga nesutrukdė reikštis jo literatūriniam talentui.

„Puikiųjų stirninų mirtis“ ir „Kaip aš sutikau žuvis“ — rinkinio pasakojimai, paremti rašytojo asmenine patirtimi. Tai vienos originaliausių kada nors parašytų knygų, kurių veikėjai humoro ir tragizmo samplaika nenusileidžia šauniam kareiviui Šveikui. Ota Pavelas pasakoja apie savo tėvą, prekiautoją dulkių siurbliais, mokantį parduoti juos netgi ten, kur nėra elektros; apie mamą aistrą Italijai, kurioje ji niekuomet nebuvo; apie girtą karpį ir tėvo meilę poniam Irmam. Žuvis yra pagrindinė rašytojo tėvo aistra: jis sugeba nusipirkti karpį tvenkinį su jame gyvenančiu... vienu vieninteliu nusenusiu karpiumi. Tačiau tėvas niekuomet nepasiduoda — net vokiečiams užėmus Čekiją, jis prieš pat deportaciją jiems įžūliai nušluosto nosį. Ir grįžta iš koncentracijos stovyklos kaip nugalėtojas. Humorą trykšta iš kiekvienos eilutės — tačiau jis sumišęs su grėsme ir karo nuojauta, persmelkiančia rašytojo vaikystės pasaulį prieškarinėje Čekijoje. O kur dar simpatija komiškiems personažams: prekiautojams,



žvejams, kaimynų vaikams ir visiems kitiems — šitai žmogiškųjų personažų galerijai, pripildančiai knygos puslapius šilumos, Daniilą Charmsą primenančio juoko pro ašaras ir tikėjimo, kad viskas baigsis gerai.

ISBN 978-9986-16-896-6



www.tytoalba.lt